Marafkó László

Szerző pénzt szerez

Még költősorsban reménykedve, Juhász Ferencet már kamaszkoromban korszakos költőnek tekintettem. Mondhatnám: „A Költő”-nek. A hatvanas évek eleji, félszeg kapcsolatfelvételi kísérleteim után, immár férfikorban mondhattam csak el neki mindezt, noha 1967-ben beadott egyetemi szakdolgozatomnak is az ő poétikai fordulata, az 1954–56 közötti pályaszakasza volt a tárgya, s ezt Király István professzorhoz, néha élőszóban vele vitázva írtam meg.

Őrzöm a költő ajánlását, amelyet a Szerelmes játékok című ifjúsági regényem alapítványi támogatást kérő pályázata mellé írt 1995-ben, ezzel a mondattal: „Marafkó László a Magyar Nemzet munkatársa. Írója. Finom, elegáns, szinte légneműen áttetsző írásait olvasva mindig örömet szerzett szavaival…”

Egyik fontosnak gondolt ösztöndíjkérelmem története is beszédes. Ajánlóm, Király István soraiból idézve:

„MTA Soros-Alapítvány

Budapest

Marafkó Lászlót egyetemista kora óta ismerem. Az egyik legtehetségesebb, legtöbbet tudó és legtöbbet ígérő egyetemi hallgató volt. Kiemelkedett őszinteségével, nyitottságával, problémaérzékenységével, gondolkodó erejével… /…/ jellemző rá egy nagyfokú gondolatiság, gondolati igény. Nem csak megfigyel, hanem reflexióival távlatokat nyit.

/…/ tervezett regénye elé várakozással nézek. Szeretném, ha megjelenhetne.

Kiválóan tudta megjeleníteni egy nemzedéknek, a 60-as években felnőtt értelmiségi generációnak lelkivilágát.

Budapest, 1987. február 24. Király István akadémikus”

A Soros-ösztöndíj pályázatának beadásakor őszintén meglepődtem egykori tanárom dicséreteit olvasva, bár sejtettem, hogy a sikerhez némi támogatói túlzás sem árt. De a „keblet feszítő” mondatok közben rögvest az is felötlött, vajon miért volt olyan viszontagságos az egyetem befejezésekor az indulásom, az elhelyezkedés. Talán a „gondolkodási igény” nem is vonzó mindenütt?

Amikor pályáztam, naivul eszembe sem jutott, hogy az alapítvány Magyarországra telepítését annak idején támogató Király István kultúrpolitikai ténykedése (egyébként végzésem után az idáig csak egyszer találkoztam vele) olyan lehetett az alapítvány mérvadó személyiségeinek, mintha a hatalom háttéremberével egyezkednének. Nem kaptam ösztöndíjat. A válasz címzése tárgyszerűségében is csaláncsípésű volt: „Marafkó László újságírónak". Ami foglalkozásilag igaz, bár több mint egy évtizede szerkesztői beosztásokban dolgoztam, de én a beadványban – addigi szépirodalmi munkáimra hivatkozva, s szerkesztői munkámat meg sem említve – egy regényhez reméltem volna némi nyugalmas időt…

Egyébként a másik ajánlóm (mert két Kossuth-díjast „vonultattam fel") Csorba Győző volt. A tervezett opus, az Időprés végül jókora késéssel elkészült, s megjelent 1995-ben, már egy másik korszakaszban.

Egyik elfogadott könyvem hosszabb kiadói elhevertetésekor a vezetőjétől megtudtam, külső támogatási forrás bevonásával elmozdulhatna a holtpontról az ügy. Nem szívesen, de arra jutottam, talán Demján Sándor Alapítványához fordulhatnék. Az újkapitalista milliárdos nagyvállalkozót még mint szocialista nagyvállalati csúcsvezetőt, a Skála szövetkezeti nagyáruház igazgatójaként ismertem meg. Története sem érdektelen.

A Kossuth Könyvkiadó 1977-ben Szántó Péterrel együtt (őt még Pécsett, az Universitasnál, az összegyetemi lapnál joghallgatóként gyakran foglalkoztattam mint ígéretes újságírót és tehetséges írójelöltet) minket bízott meg, hogy írjunk riportkönyvet dinamikus gazdasági vezetőkről. A társszerzőség érdekes folytatása lett a még Pécsett kialakult kapcsolatunk-nak, amiről a leghitelesebben az 1975 augusztusában nekem írt elköszönő levele tanúskodik, amikor a felelős szerkesztői állásomat elhagyva újra a fővárosba készültem: „Elsősorban is gratulálok Pesthez, ez mindenképpen örömhír /…/ Persze, nem hiszem, hogy ez az én helyzetemet rózsásabbá tenné, mert először is megszűnik a személyes érintkezés lehetősége egy (merjem-e mondani) barátommal, másodsorban főnökömmel és egyetlen támogatómmal. Másrészt pedig nem tudom, ki lesz az új seriff – gondolom, nem a jelenlegi állományból – de mindenképp valami favágó, olyan, aki ráadásul tojik is rám. /…/" Nos, az utódomat az akkori állományból magam javasoltam, s ki is nevezték.

A könyv apropója: a következő évben lett volna ugyanis a magyar gazdasági reform bevezetésének tízéves évfordulója, s ha már a reform amúgy megroppant, azért valamilyen módon emlékeztetni kívántak rá. A kijelölt szerkesztő, Tóth Antal a pécsi jogi karon pár évvel előtte Péter évfolyamtársa volt. S tőle tudtuk meg ezt a háttér-információt, meg azt is,

hogy két kevéssé ismert, fiatal szerző talán nem kelt akkora feltűnést a reformellenes körökben. Magunk javasoltuk a benne szereplőket, így én Demjánt. A Budapestre költözés után, a lakásvételár miatt az adósságok hálójában küszködtünk, így a szerénynek ígérkező honorárium is jól jött volna.

Egyébként a kötet előszavának végén a „vörös farok" nem tőlünk származott, valamelyik kiadói ember odabiggyesztette a kincstári szöveget. A belső címoldalán a betűhibás nevem szinte a sors figyelmeztetése volt, hogy talán tőlem idegen vizekre tévedtem (a külső borítón is így szerepelt volna, ám még időben észrevették, s a szétküldés előtt letépték a már bekötött példányokról, de a belívek részeként készült belső címlap újranyomása már túl költséges lett volna, így csak elnézést kértek).

Tehát a riportírás során ismerkedtem meg a közvetlen, szerény és céltudatos Demjánnal, akivel aztán a későbbi évtizedek során személyesen soha nem találkoztunk, csak néhány üdvözlőlevelet váltottunk, s pár telefonbeszélgetést folytattunk.

Ezért is örültem, amikor a regénykiadáshoz támogatást kérő pályázatomra az alapítvány kuratóriumának elnökétől elég gyorsan kedvező választ kaptam. Mivel nyereségorientált céget (kiadó) nem támogathattak, az összeg személy szerint nekem mint alkotónak járt.

Fellelkesülve vittem a hírt a kiadónak. Amikor az előtörténetet elmondtam, vezetője, volt egyetemi társam eléggé szárazon annyit mondott: „Van neki miből." Hiába vetettem ellene, hogy másnak is van, mégsem mecénáskodik, eléggé különös logikával kifejtette, miért nem szereti a multikat.

A szükséges összeget átadtam a kiadónak, s a könyv megjelent. Nem sokkal később az íróként is ismert egyetemi társ Príma díjat kapott. A Príma Primissima díjat tudvalevően Demján alapította és akkor ő finanszírozta. A nemrég még bíráló nem utasította el. A multi kritikája már a múlté volt. Múlti.

(Részletek az Anonymus Kiadónál nemrég megjelent Bennkint című önéletírásból.)